

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1ο απόσπασμα:

Αριστοτέλους, *Ηθικά Νικομάχεια*, Β 6.4-8, 1106a26-b7

Ἐν παντὶ συνεχεῖ καὶ διαιρετῷ ἔστι λαβεῖν τὸ μὲν πλεῖον τὸ δ' ἔλαττον τὸ δ' ἴσον, καὶ ταῦτα ἢ κατ' αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἢ πρὸς ἡμᾶς [...]. Λέγω δὲ τοῦ μὲν πράγματος μέσον τὸ ἴσον ἀπέχον ἀφ' ἑκατέρου τῶν ἄκρων, ὅπερ ἔστιν ἔν καὶ τὸ αὐτὸ πᾶσιν, πρὸς ἡμᾶς δὲ ὃ μήτε πλεονάζει μήτε ἐλλείπει· τοῦτο δ' οὐχ ἔν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν. Οἷον εἰ τὰ δέκα πολλὰ τὰ δὲ δύο ὀλίγα, τὰ ἕξ μέσα λαμβάνουσι κατὰ τὸ πρᾶγμα· ἴσω γὰρ ὑπερέχει τε καὶ ὑπερέχεται· τοῦτο δὲ μέσον ἔστι κατὰ τὴν ἀριθμητικὴν ἀναλογίαν. Τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς οὐχ οὕτω ληπτέον· οὐ γὰρ εἴ τῷ δέκα μναῖ φαγεῖν πολὺ δύο δὲ ὀλίγον, ὁ ἀλείπτῃς ἕξ μναῖς προστάξει· ἔστι γὰρ ἴσως καὶ τοῦτο πολὺ τῷ ληψομένῳ ἢ ὀλίγον· Μίλωνι μὲν γὰρ ὀλίγον, τῷ δὲ ἀρχομένῳ τῶν γυμνασίων πολὺ. Ὅμοίως ἐπὶ δρόμου καὶ πάλης. Οὕτω δὴ πᾶς ἐπιστήμων τὴν ὑπερβολὴν μὲν καὶ τὴν ἔλλειψιν φεύγει, τὸ δὲ μέσον ζητεῖ καὶ τοῦθ' αἰρεῖται, μέσον δὲ οὐ τὸ τοῦ πράγματος ἀλλὰ τὸ πρὸς ἡμᾶς.

2ο απόσπασμα:

Αριστοτέλους, *Ηθικά Νικομάχεια*, Β 6.16, 1106b36-1107a6

Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὔσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν. Μεσότης δὲ δύο κακιῶν, τῆς μὲν καθ' ὑπερβολὴν τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν· καὶ ἔτι τῷ τὰς μὲν ἐλλείπειν τὰς δ' ὑπερβάλλειν τοῦ δέοντος ἔν τε τοῖς πάθεσι καὶ ἐν ταῖς πράξεσι, τὴν δ' ἀρετὴν τὸ μέσον καὶ εὕρισκεν καὶ αἰρεῖσθαι.

A1.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «**Σωστό**», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «**Λάθος**», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο κείμενο (μονάδες 2) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 2):

1. Η ποσότητα ἕξι μνων φαγητοῦ εἶναι υπερβολικὴ για κάθε αθλητὴ (1ο απόσπασμα).

2. Η μεσότητα εντοπίζεται μόνο στα πάθη (2ο απόσπασμα).

(μονάδες 4)

β. 1. «**τοῦτο δ' οὐχ ἔν, οὐδὲ ταῦτόν πᾶσιν**»: Σε ποια φράση του αρχαίου κειμένου (1ο απόσπασμα) αναφέρεται η αντωνυμία «**τοῦτο**»;

2. «**...ὠρισμένη λόγῳ**»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου (2ο απόσπασμα) αναφέρεται η μετοχή «**ὠρισμένη**»;

3. «**...τῆς δὲ κατ' ἔλλειψιν**»: Σε ποια λέξη του αρχαίου κειμένου (2ο απόσπασμα) αναφέρεται η φράση «**τῆς δὲ**»;

(μονάδες 6)

Μονάδες 10

B1. Στο 1ο απόσπασμα ο Αριστοτέλης διακρίνει δύο μορφές μεσότητας. Να τις παρουσιάσετε (μονάδες 6) και να εντοπίσετε δύο διαφορετικούς εκφραστικούς τρόπους μέσω των οποίων αυτές αναδεικνύονται (μονάδες 4).

Μονάδες 10

B2. «Ἔστιν ἄρα ἡ ἀρετὴ ἕξις προαιρετικὴ, ἐν μεσότητι οὕσα τῇ πρὸς ἡμᾶς, ὠρισμένη λόγῳ καὶ ᾧ ἂν ὁ φρόνιμος ὀρίσειεν.»: Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο των ὁρων του 2ου αποσπάσματος «προαιρετικὴ» (μονάδες 6) και «φρόνιμος» (μονάδες 4).

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε στο τετράδιό σας τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε φράση της **Στήλης Α** και δίπλα το γράμμα της **Στήλης Β** που αντιστοιχεί στο σωστό όνομα. Τα ονόματα της **Στήλης Β** είναι δυνατόν να αντιστοιχούν σε περισσότερες από μία σωστές φράσεις της **Στήλης Α** (ένα όνομα της **Στήλης Β** περισεύει).

Στήλη Α	Στήλη Β
1. «εὐδαιμονίη οὐκ ἐν βοσκήμασιν οἰκεῖ οὐδὲ ἐν χρυσῷ· ψυχὴ οἰκητήριον δαίμονος»	α. Ηράκλειτος
2. «ἡ εὐδαιμονία ἐστὶ ψυχῆς ἐνέργειά τις κατ' ἀρετὴν τελείαν»	β. Δημόκριτος
3. «ἦθος ἀνθρώπῳ δαίμων»	γ. Πρωταγόρας
4. «εὐδαιμονίη ψυχῆς καὶ κακοδαιμονίη»	δ. Αριστοτέλης
5. «ὅσιον προτιμᾶν τὴν ἀλήθειαν»	

Μονάδες 10

B4.α. Να βρείτε στο παραπάνω διδαγμένο κείμενο μια ετυμολογικά συγγενή λέξη, απλή ή σύνθετη, για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

αλοιφή, λήμμα, εξαιρετικός, λιποθυμία, πρακτορείο, ουσιαστικό.

(μονάδες 6)

B4.β. Για καθεμιά από τις δύο παρακάτω λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στα νέα ελληνικά, όπου η ίδια λέξη, στο ίδιο μέρος του λόγου, σε οποιαδήποτε μορφή της (πτώσει, αριθμό, γένος), χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο: «φρόνιμος», «πάθει».

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B5. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Το παρακάτω ποίημα ανήκει στον Αρχίλοχο, έναν λυρικό ποιητή του 7ου αιώνα π.Χ.
Καρδιά, καρδιά μου, που σε ταράζουν αγιάτρευτες

συμφορές, μάζεψε τις δυνάμεις σου κι αντιμετώπισε
τον εχθρό προτάσσοντας τα στήθη σου. Με
σταθερότητα δέξου τον αγώνα με τον εχθρό σώμα
με σώμα. Αν νικήσεις μη δείξεις τη χαρά σου
δημόσια κι αν νικηθείς μη ριχτείς στο πάτωμα του
οπιτιού σου κλαίγοντας. Να χαίρεσαι στη χαρά και να
λυπάσαι στη λύπη, αλλά όχι υπερβολικά. Προσπάθησε
να καταλάβεις το ρυθμό που κυβερνά τους ανθρώπους.

Αρχίλοχος, απ. 128 West, μτφ. Δ. Ιακώβ

Ο Αρχίλοχος διατυπώνει μια προτροπή για τον έλεγχο των ανθρώπινων
συναισθημάτων. Να την παρουσιάσετε και να τη συγκρίνετε με την άποψη που
εκφράζει ο Αριστοτέλης στο 2ο απόσπασμα.

Μονάδες 10

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Πλούταρχος, Λακωνικά αποφθέγματα, 222B-D,
(edd. N. Nachstädt - W.Siebeking – J.B. Titchener,
B.G. Teubner, Leipzig)

*Στο κείμενο που ακολουθεί, ο Καλλικρατίδας, Σπαρτιάτης ναύαρχος που έδρασε στα
τέλη του Πελοποννησιακού πολέμου, προσπαθεί ανεπιτυχώς να συναντηθεί με τον
Κύρο.*

Καλλικρατίδας ναύαρχος, τῶν Λυσάνδρου φίλων ἀξιούντων ἐπιτρέψαι αὐτοῖς
ἓνα τινὰ τῶν ἐχθρῶν ἀνελεῖν καὶ λαβεῖν πεντήκοντα τάλαντα, καίτοι σφόδρα
δεόμενος χρημάτων εἰς ὀψώνια τοῖς ναύταις, οὐ συνεχώρησε. Κλέανδρος δὲ
σύμβουλος ὢν «ἀλλ’ ἔγωγ’ ἂν ἔλαβον» εἶπεν «εἰ σὺ ἤμην»· «καὶ γὰρ αὐτὸς»
εἶπεν «εἰ σὺ ἦν.» Παραγενόμενος δὲ πρὸς Κύρον τὸν νεώτερον εἰς Σάρδεις,
σύμμαχον ὄντα Λακεδαιμονίοις, ἐπὶ χρήματα τῷ ναυτικῷ, τῇ μὲν πρώτη
ἡμέρᾳ ἐκέλευσεν εἰσαγγεῖλαι ὅτι βούλεται Κύρῳ ἐντυχεῖν· ὥς δ’ ἤκουσε
πίνειν, «προσμενῶ» εἶπεν «ἔως ἂν πῖη.» καὶ τότε μὲν ἀπηλλάγη, ὥς ἔγνω οὐχ
οἶόν τε εἶναι συμβαλεῖν αὐτῷ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, δόξας ἀγροικότερος εἶναι. τῇ
δ’ ἐχομένη, ὥς πάλιν αὐτὸν πίνουντ’ ἤκουσε καὶ οὐ προϊόντα, φήσας «οὐχ οὕτω
σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν ὥς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν;»
ἀπηλλάγη εἰς Ἑφεσον, πολλὰ μὲν ἐπαρώμενος κακὰ τοῖς πρώτοις
ἐντρυφηθεῖσιν ὑπὸ βαρβάρων καὶ διδάξασιν αὐτοὺς ὑβρίζειν διὰ πλοῦτον·
ᾧμνε δὲ πρὸς τοὺς παρόντας ὥς, ὅταν πρῶτον εἰς Σπάρτην παραγένηται,
πάντα ποιήσει ὑπὲρ τοῦ διαλλάξαι τοὺς Ἕλληνας, ὥς φοβερώτεροι τοῖς
βαρβάροις εἶεν καὶ παύσαιντο τῆς ἐκείνων ἐπ’ ἀλλήλους δεόμενοι δυνάμεως.

ἀπαλλάττομαι: φεύγω

τῇ ἐχομένη: την επόμενη μέρα

ἐπαρώμαι: καταριέμαι

ἐντρυφῶμαι: παρασύρομαι σε ζωή με απολαύσεις

Γ1. Να γράψετε στο τετράδιό σας τη μετάφραση του παρακάτω
αποσπάσματος: “Παραγενόμενος δέ... ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ”.

Μονάδες 10

Γ2. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις του Καλλικρατίδα μετά την οριστική αποτυχία της συνάντησής του με τον Κύρο;

Μονάδες 10

Γ3.α. “φήσας «οὐχ οὕτω σπουδαστέον χρήματα λαβεῖν ὥς μηδὲν ἀνάξιον τῆς Σπάρτης ποιεῖν;» ἀπηλλάγη εἰς Ἑφεσον”: να γράψετε στο τετράδιό σας τους ρηματικούς τύπους του αποσπάσματος που βρίσκονται σε αόριστο και στη συνέχεια να τους μεταφέρετε στον αντίστοιχο τύπο του ενεστώτα.

(μονάδες 6)

β. “ὥς φοβερώτεροι τοῖς βαρβάροις εἶεν”: να ξαναγράψετε στο τετράδιό σας το απόσπασμα μεταφέροντας τους κλιτούς τύπους στον αντίθετο αριθμό.
(μονάδες 4)

Μονάδες 10

Γ4.α. Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους όρους: τὸν νεώτερον, συμβαλεῖν, τῇ ἡμέρᾳ (το δεύτερο του κειμένου), πίνοντ’.

(μονάδες 4)

β. “ὥς δ’ ἤκουσε πίνειν, «προσμενῶ» εἶπεν «ἕως ἂν πίῃ».” Να γράψετε στο τετράδιό σας τις δευτερεύουσες προτάσεις που περιλαμβάνονται στο απόσπασμα, να τις χαρακτηρίσετε ως προς το είδος και να αιτιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους.

(μονάδες 6)

Μονάδες 10